

memo aan de gemeenteraad

aan de gemeenteraad
dossiernummer 7027
onderwerp Start traject ontwikkeling nieuwe beleidsnota sport en bewegen

van het college van burgemeester en wethouders
datum 28 maart 2023

memo

1. Inleiding

Op 5 juli 2017 stelde de gemeenteraad van Gouda de Sportnota Sport en bewegen in Gouda 2022 vast. Inmiddels zijn we bijna zes jaar verder en is het beleid aan een herijking toe. Een geactualiseerde nota ligt in december 2023 ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad. Met dit raadsmemo:

- geeft het college aan op welke vraagstukken een wat haar betreft een antwoord gevonden moet worden in de nieuwe beleidsnota sport en bewegen;
- informeert het college de raad over het proces;
- en blikt zij terug op de afgelopen beleidsperiode (bijlage 2);

In de raads cyclus van 17 mei heeft de raad de gelegenheid input mee te geven voor de nieuwe nota. Tijdens die avond geven ook SPORT•GOUDA en de Goudse Sportraad kort een toelichting op hoe zij terugkijken op de afgelopen beleidsperiode en op wat zij belangrijke aspecten vinden voor de komende jaren.

De afgelopen beleidsperiode kende een aantal mijlpalen: de totstandkoming van het lokaal Sportakkoord (2019), de aansluiting bij het landelijke Volwassenenfonds Sport & Cultuur (2021), de vaststelling van een nieuwe sportaccommodatienota (Ruimte voor Sport in Gouda: Een goede match!, 2021) en de oprichting van de Goudse Sportraad (2022). Opvallend genoeg juist zaken die in de sportnota nog niet voorzien waren, maar die wel allemaal bijdroegen aan de ambitie meer Gouwenars aan het bewegen en sporten te krijgen.

De sport stond de afgelopen jaren regelmatig in de schijnwerpers en kreeg als gevolg daarvan ook meer politieke en maatschappelijke aandacht in Gouda, dat ook nog eens gepaard ging met grotere budgetten. Er gaat dus veel goed, maar er is altijd ruimte voor verbetering of verandering. Want ondanks alle inspanningen stijgt het aantal inwoners dat voldoende beweegt maar mondjesmaat. Dat zien we in heel Nederland, maar daar onderscheiden we ons in Gouda graag van.

2. Waarom een nieuwe beleidsnota sport en bewegen?

Er spelen momenteel diverse ontwikkelingen die het nodig maken om het sportbeleid te actualiseren.

Te veel inwoners bewegen te weinig

Nog steeds bewegen te veel Gouwenaren onvoldoende, ondanks dat het percentage Gouwenaren dat voldoet aan de beweegrichtlijnen de laatste jaren iets gestegen is en Gouda bij de laatste metingen iets hoger scoorde dan het regionale gemiddelde. Het is een landelijk beeld dat we dus ook in Gouda herkennen. Landelijke cijfers wijzen ook uit dat de coronaperiode voor een belangrijke terugval zorgde. Een terugval die zich daarna maar gedeeltelijk hersteld heeft.

De georganiseerde sport staat onder druk

Een aanzienlijk deel van deze beleidsperiode stond ook in teken van COVID-19. De sport oogstte veel lof voor de wijze waarop de sector omging met de situatie. Verenigingen bleken in samenwerking met

SPORT•GOUDA sterk georganiseerd en veerkrachtig te zijn. Met de steeds wisselende beperkingen werd creatief omgegaan, maar het moge duidelijk zijn dat deze periode een zware wissel trok op de sport en al haar vrijwilligers (en uiteraard ook op de commerciële sportaanbieders in onze stad). Ook de energiecrisis die in 2022 opstak, baarde en baart veel sportorganisaties grote zorgen. Als gemeente reageerden we alert en met het Winterplan heeft de gemeente ook sportverenigingen een helpende hand toegestoken.

Sportverenigingen hebben een belangrijke maatschappelijke rol. Niet alleen sport en beweegt meer dan 20% van de Goudse bevolking er, ze spelen ook een grote rol als het gaat om sociale contacten, vrijwilligersinzet en plezier. Het aantal leden van sportverenigingen is al een aantal jaren redelijk stabiel, maar er zijn wel degelijk zorgen over de druk waarmee het verenigingsleven te maken heeft. Het vinden van voldoende vrijwilligers (technisch en bestuurlijk) en de gestegen kosten vormen voor veel verenigingen een grote uitdaging om vitaal en toekomstbestendig te blijven.

Sporten en bewegen in de openbare ruimte wordt steeds belangrijker

Steeds meer inwoners sporten en bewegen in de openbare buitenruimte. De trend dat meer mensen hardlopen, fietsen of aan buitensport doen, zet zich door. De coronaperiode heeft die ontwikkeling verder versterkt. Ook zien we een toenemende vraag vanuit de stad om voorzieningen voor calisthenics, skateboarden en freerunnen. Gouda is een compacte stad waar de ruimte schaars is. Als we deze groeiende groep mensen willen voorzien van mogelijkheden om op een veilige manier te sporten, vraagt dat aanpassingen om te komen tot een beweegvriendelijkere ruimte.

Het kabinet zet meer in op samenwerking

Met het sluiten van drie landelijke akkoorden (Sportakkoord 2.0, Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA)) zet het kabinet in op een intensievere samenwerking tussen verschillende domeinen. In de onlangs gepubliceerde [Brede SPUK](#) zijn 15 regelingen, waaronder de Brede Regeling Combinatiefuncties en het Sportakkoord, samengevoegd. Daarmee komt er meer geld richting onze gemeente en ontstaan er meer mogelijkheden om de waarde van sport en bewegen te benutten voor verschillende maatschappelijke doelen.

3. Cijfers

Aan de in de sportnota genoemde doelstellingen werden geen cijfers of indicatoren gekoppeld. In de loop der jaren zijn echter wel steeds meer cijfers beschikbaar gekomen. Onderzoeken van het Mulier Instituut, het Kenniscentrum Sport & Bewegen, GGD, RIVM en CBS (vierjaarlijkse Gezondheidsmonitor volwassenen) zijn relevant voor het gemeentelijke beleid. Interessant is bijvoorbeeld dat het aantal Gouwenaren van 18 jaar en ouder dat voldoet aan de beweegrichtlijnen in 2020 52% was. In 2016 was dat 51% en in de regio daalde het percentage in die periode van 54 naar 50. Het percentage wekelijkse sporters van 18 jaar en ouder bedroeg in Gouda in 2020 51%. In bijlage 1 zijn enkele figuren opgenomen.

4. Algemeen kader

Er is in Nederland (nog) geen sportwet die maakt dat gemeenten een wettelijke verplichting hebben om het mogelijk te maken dat iedere Nederlander kan sporten. Dat betekent dat we veel vrijheid hebben in het opstellen van sportbeleid. Desondanks zijn er diverse kaders die van belang zijn voor deze nota.

In het Bestuursakkoord 'Geef Gouda Door' is het volgende opgenomen:

“Sport en bewegen voor iedere Gouwenaar

- We vinden het belangrijk dat sporten en bewegen toegankelijk en dichtbij is voor iedere Gouwenaar. We continueren het volwassenenfonds sport. We maken werk van de uitvoering van het sportakkoord met speciale aandacht voor bewegingsonderwijs.
- We zorgen voor goede sportfaciliteiten. Daarom investeren we in onderhoud, het accommodatiefonds en in nieuwe sportvoorzieningen in de openbare ruimte.”

De sport- en beweegnota hangt nauw samen met en moet inhoudelijk overeenkomen met het Plan van Aanpak dat we als gemeente moeten opstellen vanuit de Brede SPUK. Dat geldt ook voor het Sportakkoord waarvan we eind juni een herijkte versie aan het Rijk moeten kunnen laten zien.

Bovendien heeft de gemeenteraad in oktober 2021 de sportaccommodatienota 'Ruimte voor sport in Gouda: een goede match!' vastgesteld. In die nota hebben we beleidsuitgangspunten opgenomen voor de periode tot 2030. In de nu op te stellen sport- en beweegnota is dan ook relatief beperkt aandacht voor sportaccommodaties, we bouwen voort op de sportaccommodatienota.

5. Vraagstukken

Op basis van de hiervoor beschreven ontwikkelingen, cijfers en feiten (zie bijlage 1) en de evaluatie van de afgelopen beleidsperiode (zie bijlage 2), kan geconcludeerd worden dat het beleidsveld sport en bewegen met een aantal vraagstukken te maken heeft.

- Hoe versterken en ondersteunen we de lokale verenigingssport en haar vrijwilligers? Hoe zorgen we ervoor dat verenigingen levensvatbaar blijven?
- Hoe zorgen we ervoor dat meer Gouwenaren voldoende bewegen en gezond leven?
- Hoe zorgen we ervoor dat we de toenemende vraag naar sporten in de openbare ruimte faciliteren?
- Hoe kunnen we de maatschappelijke waarden van sport beter benutten?

En daarvan afgeleid:

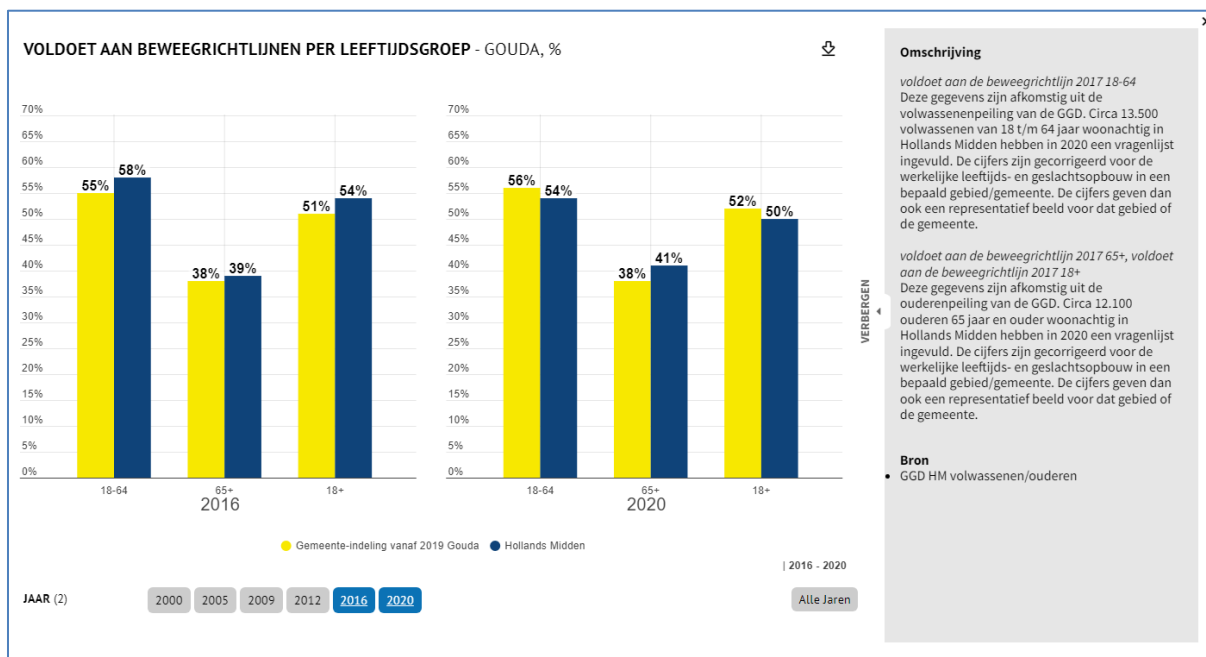
- Hoe zorgen we ervoor dat sport voor meer inwoners toegankelijk wordt, letterlijk (fysieke toegankelijkheid) en figuurlijk (betaalbaar, veiligheidsgevoel)?
- Hoe kan de sport bijdragen aan de klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente?
- Welke rol wil de gemeente spelen in het bewegingsonderwijs? De gemeente heeft een wettelijke taak voldoende ruimte beschikbaar te stellen. Een aantal scholen maakt gebruik van de mogelijkheid vakleerkrachten in te zetten tegen lagere kosten dankzij de Brede Regeling Combinatiefuncties. Met de Brede SPUK kan dat vanaf 2026 wettelijk niet meer, maar scholen zijn vanaf het schooljaar 23-24 wel verplicht twee lessen in de week bewegingsonderwijs aan te bieden. Hoe is dat te organiseren?
- Hoe versterken we de samenwerking met andere sectoren zoals het onderwijs, sportieve ondernemers, welzijn en gezondheidszorg?
- Hoe kunnen we gemeentelijke accommodaties beter benutten?
- Hoe benutten we de verbindende kracht van sport nog beter?

6. Proces om te komen tot een nieuwe sport- en beweegnota

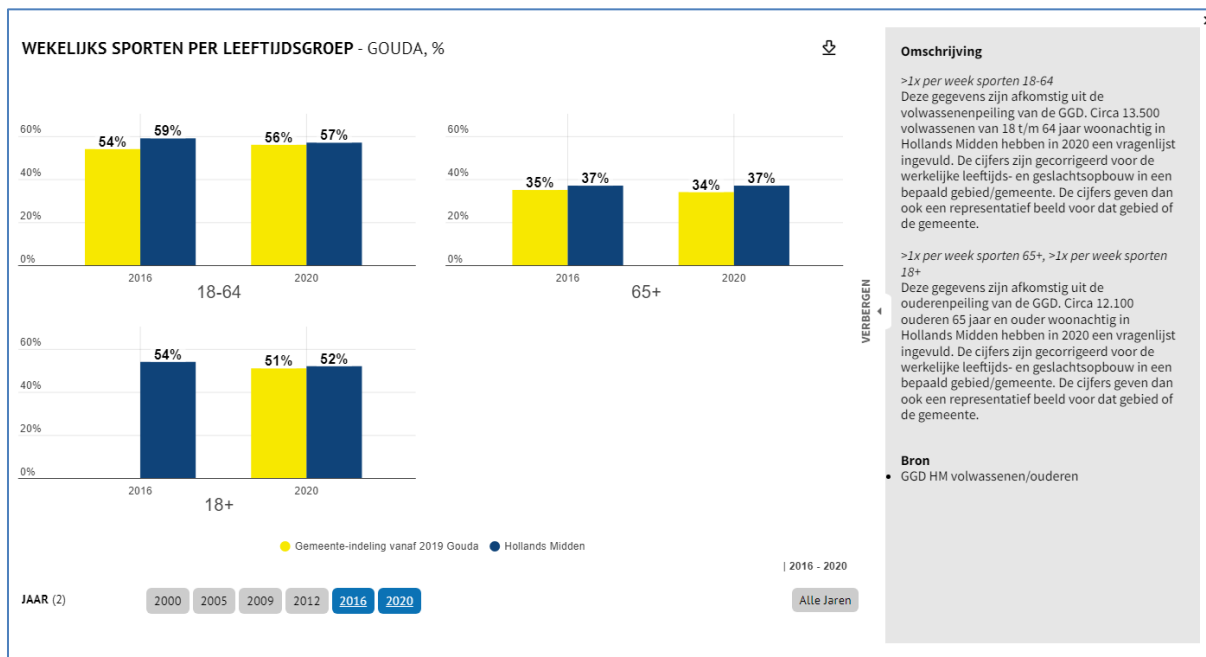
Deze notitie vormt de start van het proces om te komen tot een nieuwe sport- en beweegnota. De planning ziet er als volgt uit:

Kadervormende discussie gemeenteraad	Raadscyclus 17 mei
Participatie	
1. Enkele tientallen mensen hebben gereageerd op de oproep om mee te denken over het nieuwe sport- en beweegbeleid. Op basis van de aanmeldingen worden groepsgesprekken georganiseerd, aangevuld met bekende stakeholders, SPORT●GOUDA, Goudse Sportraad en vakambtenaren	April - juni
2. Inzet app Gouda Denkt Mee	Mei – juni
Samenstellen sport- en beweegnota	Juni – augustus
1 ^e concept nota in College van B en W	5 september
Adviesruimte Goudse Sportraad, Goudse Adviesraad Sociaal Domein, informeel college	5 sept – 19 okt
Vaststellen conceptnota in College van B en W	7 nov
Vaststellen nota in gemeenteraad	13 december

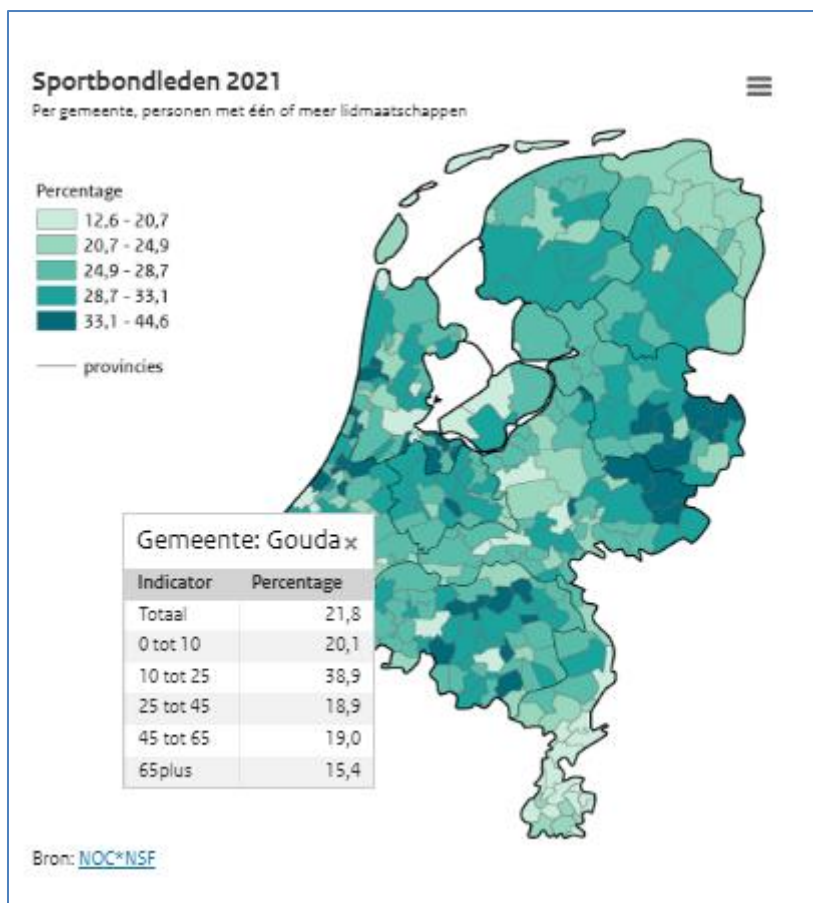
Bijlage 1: Cijfers

Figuur 1: Percentage inwoners van Gouda dat voldoet aan de beweegrichtlijnen, per leeftijdsgroep, 2016 en 2020, afgezet tegen Regio Hollands Midden. Bron: <https://eengezonderhollandsmidden.nl/dashboard/leeftijdsgroepen/beweegrichtlijnen-2>

Figuur 2: Percentage inwoners van Gouda dat wekelijks sport, per leeftijdsgroep, 2016 en 2020, afgezet tegen Regio Hollands Midden. Bron: <https://eengezonderhollandsmidden.nl/dashboard/leeftijdsgroepen/wekelijks-sporten-2>

Figuur 3: Percentage inwoners van Gouda dat lid is van een sportvereniging (die aangesloten is bij een bij NOC*NSF aangesloten sportbond). Bron: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kaarten/sportlidmaatschappen>

Bijlage 2: Evaluatie van en terugblik op de bestaande sportnota

Visie, missie, doelstellingen en speerpunten

In 2017 werden de visie en missie ten aanzien van het sport- en beweegbeleid als volgt gedefinieerd:

Visie: Sport en bewegen leveren (al dan niet in preventieve zin) een wezenlijke bijdrage aan het bevorderen van:

- Maatschappelijke participatie en betrokkenheid.
- Een actieve, gezonde levensstijl en (behoud) van een goede gezondheid.

Missie: Samen met de partners binnen het sport-, onderwijs- en welzijnsveld biedt de gemeente Gouda haar inwoners de mogelijkheid een leven lang met plezier te sporten en te bewegen. Dit gebeurt door instandhouding en waar nodig en mogelijk versterking van:

- Adequate en laagdrempelige voorzieningen.
- Vitale sportorganisaties.

Om deze te verwezenlijken werden vier algemene *doelstellingen* geformuleerd:

1. Sport en bewegen stimuleren onder een zo groot mogelijk deel van de Goudse bevolking en met specifieke activiteitenprogramma's voor nader vast te stellen aandachtsgroepen.
2. Streven naar een zo efficiënt en multifunctioneel gebruik van sportieve openbare ruimte en voorzieningen.
3. Voorwaarden en faciliteiten creëren waarbinnen SPORT•GOUDA, verenigingen, maatschappelijke organisaties en individuele inwoners hun eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen en kunnen samenwerken, teneinde gezamenlijk ambities en doelen te verwezenlijken.
4. Periodiek de vitaliteit van de Goudse sportverenigingen toetsen door middel van een uniforme vitaliteitsscan. Op basis van de uitkomsten van deze scan kan advies op maat worden geboden om verenigingen te versterken en de sportparticipatie te vergroten, in het bijzonder die van aandachtsgroepen uit het sociaal domein.

En ten slotte werden vier *speerpunten* benoemd. Hieronder blikken we terug op wat er van die speerpunten terecht kwam.

Speerpunt 1: Sport en bewegen in het sociaal domein

Ook in 2017 onderkende de gemeente al volop dat sport en bewegen een belangrijke functie als middel kunnen hebben. Een vijftal acties werd specifiek genoemd. Wat bereikten we op dat vlak? En wat is ter verbetering vatbaar?

Actie (2017)

Het Platform Bewegen en Sportstimulering stelt in samenspraak met SPORT•GOUDA een plan van aanpak op voor de wijze waarop de verbinding tussen sport, bewegen en het sociaal domein wordt gelegd.

Bereikt (2023)

Dat plan van aanpak werd in 2019 opgesteld, maar kreeg weinig aandacht en geen vervolg. Het platform speelde de laatste jaren geen zichtbare rol, onder andere door de afnemende rol betrokkenheid van de Vereniging van Goudse Sport Organisaties (VGSO), behalve bij de beoordeling van aanvragen voor de Sportakkoordpot. Tussen de gemeente en de VGSO als belangenvertegenwoordiger van de verenigingen vonden de laatste jaren wel regelmatig gesprekken plaats. Met de komst van de Goudse Sportraad zijn de gesprekken tussen gemeente en VGSO niet meer nodig.

Actie 2, 3 en 4 (2017)

Als primair verantwoordelijke voor het aanhaken van sport en bewegen in het sociaal domein worden de sportcoaches en combinatiefunctionarissen van SPORT•GOUDA verbonden met de sociale teams (ontwikkelen van 'sportinclusief' denken). De voortgang van dit proces wordt besproken in het periodiek overleg tussen de gemeente en SPORT•GOUDA.

En: In de sociale teams en met inachtneming van gebiedsanalyses en buurtscans worden aandachtsgroepen geïnventariseerd en geanalyseerd en worden vraaggerichte, innovatieve

sport- en beweegarrangementen aangeboden (inspelend en gebruik makend van landelijke projecten als Special Heroes en JOGG en aansluitend bij de arrangementenwaaier, zoals opgenomen in de notitie Monitor Maatwerkarrangementen Coöperatie VGZ-Gemeenten. En: Bij de uitvoering worden zoveel mogelijk verenigingen betrokken, ondersteund door de medewerkers van SPORT•GOUDA en het Vrijwilligers Informatie Punt (VIP). Naast de sociale teams worden ook de wijkteams betrokken bij de uitvoering van de plannen om zo een nauwe samenwerking en krachtenbundeling tussen de verschillende partijen in de wijken te bewerkstelligen.

Bereikt (2023)

- Zowel het Sociaal Team Gouda als SPORT•GOUDA heeft per gebied een makelaar (respectievelijk sociaal makelaar en beweegmakelaar). Zij werken intensief samen. Dat zou nog beter kunnen als er recente en volledige data beschikbaar zouden zijn per wijk. Om informatie te verkrijgen over de behoeften van de inwoners per wijk is gestart met beweegloketten in de buurthuizen. Hier zijn de beweegmakelaars aanwezig om in gesprek te gaan met Gouwenaars. Ze behandelen ook sportvragen en informeren over mogelijkheden.
- Er vond in de afgelopen jaren een groot aantal activiteiten plaats voor specifieke doelgroepen. Voorbeelden daarvan zijn de Sportcampus in samenwerking met de Brede School, Sport en Bewegen voor Ouderen (onder andere Doortrappen en valpreventie), Buurtsport 12-, Buurtsport 12+, Stap mee, schooltoernooien, Lets move by Sports, Sporten met statushouders, vluchtelingensportaanbod, Fit & Happy, Ouder en Kindgym. Het zijn stuk voor stuk activiteiten die blijken te voorzien in een behoefte. Een zorgpunt is dat het moeilijk is om de activiteiten structureel onder te brengen bij een bestaande aanbieder. Dat zou beter zijn dan de activiteiten onder de vlag van SPORT•GOUDA te blijven organiseren.
- Begin 2023 startte het project Bewegen Werkt. Dankzij leefstijlgelden van het Rijk start Gouda in 2023 met dit project dat als doel heeft gezondheidsbelemmeringen bij uitkeringsgerechtigden te verminderen. Dat vergroot de kans op werkhervatting bij de doelgroep.

De activiteiten op het gebied van JOGG Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst / Gouda Goed Bezig, Rotterdampas / Volwassenenfonds en Inclusief / Aangepast sporten worden in een kader hieronder nader toegelicht.

Actie 5 (2017)

In eerste instantie worden de huidige sportstimuleringsbudgetten en het Sportimpulsfonds ingezet. Als op basis van evaluatie en monitoring blijkt dat de inzet van sport en bewegen succesvol is geweest, wordt onderzocht of vanuit het sociaal domein budget beschikbaar kan worden gesteld voor intensivering van de inzet (vliegwieleffect).

Bereikt (2023)

De subsidieregeling [Sportimpuls](#) bleek te voorzien in een behoefte. De regeling was bedoeld ter ondersteuning van initiatieven die bijdragen aan gezondheid, meedoen en onderlinge samenwerking. Er werden meer dan 40 aanvragen toegekend en het college van B en W besloot tot twee keer toe de regeling te verlengen. Deze loopt nu tot einde 2023. De regeling leidde onder andere tot een aantal structurele nieuwe vormen van sportaanbod in de stad, zoals [walking football](#), [rolstoelbasketbal](#) en [VoetbalFIT](#). De initiatieven verliepen over het algemeen naar tevredenheid, maar hadden in veel gevallen meer tijd nodig vanwege de coronamaatregelen. Ook was er naderhand weinig tot geen contact met de organisaties om te horen of de activiteiten een vervolg hebben gekregen na afloop van de subsidieperiode. In een aantal gevallen is dat dan ook onvoldoende duidelijk. Er vond afstemming plaats met andere subsidieregelingen met soortgelijke doelstellingen (zoals de Gezond In De Stad-gelden (GIDS)) en er kwamen extra mogelijkheden vanwege door het Rijk beschikbaar gestelde middelen vanuit het Sportakkoord en het Preventieakkoord.

Nader uitgelicht

Bewoners in armoede

Onder aanvoering van het lokale netwerk Sport & Sociaal Domein sloot Gouda zich begin 2021 aan bij het [Volwassenenfonds](#) Sport & Cultuur. Inwoners met een minimuminkomen konden een bijdrage van € 250 krijgen voor de contributie van een sportvereniging. Bovendien konden ze dankzij een samenwerking met de regionale Rabobank een bijdrage van € 90 krijgen voor kleding of andere accessoires. De regeling begon als een pilot, werd volledig gefinancierd uit sportbudgetten, werd tussentijds uitgebreid met de mogelijkheid om te sporten in niet-verenigingsverband (maar wel in groepsverband) en had uiteraard veel last van de coronabeperkingen. In 2022 kwam de deelname goed op gang. In dat jaar hebben meer dan 120 Gouwenars gebruik gemaakt van de regeling en is in het Bestuursakkoord besloten dat er structureel budget beschikbaar is voor de regeling. Daarnaast konden Gouwenaren met een minimuminkomen de afgelopen jaren gebruik maken van de [RotterdamPas](#). Kinderen konden gebruik maken van de sportgoedbonnen van het Kindpakket en deden dat vooral voor zwemles. *Nog iets zeggen over aantallen*

Aangepast sporten, inclusiviteit en toegankelijkheid

Gouda sloot zich in 2019 aan bij het Regionaal Samenwerkingsverband Aangepast Sporten Midden-Holland. Een regionaal coördinator, in dienst van het provinciale Team Sportservice, kreeg de taak de onderlinge samenwerking tussen de aangesloten gemeenten zodanig te organiseren dat het bestaand aanbod aangepast sporten bekender en uitgebreider werd. Op uitvoerend vlak verliep de samenwerking naar wens en is er intensief contact. Op bestuurlijk en beleidsmatig vlak was er relatief weinig contact en afstemming, mede veroorzaakt door wisselingen in de bezetting van de functie van regiocoördinator. In maart 2022 startte de Uniek Sporten Uitleen. Inwoners met een fysieke beperking kunnen dankzij dit initiatief gratis sporthulpmiddelen uitproberen, maar tot nu toe is daar nog maar minimaal gebruik van gemaakt. De contacten met de Goudse Adviesraad voor mensen met een Beperking (GAB) zijn steeds beter geworden. Er wordt met het GAB gesproken over de fysieke toegankelijkheid van Goudse sporthallen en gymzalen en er werd een schouw gehouden bij de manege en het zwembad. Een zorgpunt blijft dat er onvoldoende inzicht is in wie en waar de doelgroep is, welke sportbehoeftes deze heeft, hoe deze te bereiken is en dus ook hoe de sportparticipatie zich ontwikkelt. Daar staat tegenover dat het netwerk met diverse zorg- en welzijnsorganisaties steeds uitgebreider wordt. Het onderwerp heeft bovendien een prominente plek gekregen in de Lokale Inclusie Agenda.

Gouda Goed Bezig / JOGG Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst

[Gouda Goed Bezig](#) (de Goudse naam van het programma waarmee invulling wordt gegeven aan het landelijke initiatief JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht)) heeft de doelstelling om overgewicht bij Goudse jeugd tot 12 jaar terug te dringen en hen de kans te geven om in een gezonde omgeving op te groeien. Dit wordt gedaan door in te zetten op de thema's bewegen, voeding, omgeving en ouders. In de afgelopen jaren is de Goudse JOGG-aanpak twee keer verlengd met een driejarig samenwerkingscontract (2020 en 2023). In deze jaren zijn er interventies gepleegd en activiteiten georganiseerd om bovenstaande doelstelling te behalen. Een aantal voorbeelden van uitgevoerde interventies/activiteiten zijn:

- Gezonde School en kinderdagverblijven en BSO's
- Gezonde kantine en de rookvrije generatie
- Beweegvriendelijke omgeving
- Gecombineerde Leefstijl Interventie voor jeugd Cool2Bfit
- Realisatie watertappunten in de stad
- Doorstroomschema kinderen met overgewicht voor zorgprofessionals

Helaas hebben er door de coronaperiode toch minder activiteiten plaatsgevonden dan gewenst. De plekken waar de meeste inzet wordt gepleegd met Gouda Goed Bezig waren vaak gesloten of onder strikte voorwaarden open zoals de basisschool. Door deze periode is er ook minder inzicht in het percentage overgewicht van Goudse jeugd.

En verder?

- Sport en bewegen kreeg een belangrijke plek in het in 2021 opgestelde [Preventieakkoord](#). Veel van de in het akkoord genoemde acties hadden betrekking op bewegen. De verdeling van de middelen uit de PreventieakkoordPot werd, net als die van de [Sportakkoord](#), belegd bij SPORT•GOUDA. Hierdoor werd de samenwerking en verbinding tussen sport, preventie, welzijn en gezondheid verstevigd.
- We werkten de afgelopen jaren volop met combinatiefunctionarissen en/of buurtsportcoaches. We brengen momenteel in beeld wat de effecten van hun inzet zijn geweest. Op basis daarvan en naar aanleiding van de veranderende voorwaarden die het Rijk stelt aan de inzet van deze beroepsgroep, bepalen we hoe deze functionarissen zich de komende jaren voor de stad kunnen inzetten.
- In het Groenhovenbad is er steeds meer aandacht voor zwemmen voor specifieke doelgroepen. Er zijn hulpmiddelen aanwezig waardoor ook mensen met een fysieke beperking het bad op hun eigen manier kunnen betreden. Ook in het activiteitenaanbod is er ruimte gekomen voor mensen met een visuele beperking en worden statushouders zwemvaardig gemaakt.
- De samenwerking tussen Zorg, Welzijn en Sport & Bewegen is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Er is gezamenlijk beweegaanbod gecreëerd met onder andere Het Bruisnest, Sociaal Team Gouda en Gezondheidscentra. Vanuit SPORT•GOUDA is begin 2023 een tipkaart ontwikkeld, waardoor zorgorganisaties makkelijker verbinding kunnen maken met de beweegmakelaars, waardoor zij hun cliënten kunnen doorverwijzen naar de juiste interventies binnen het sociaal domein.

Speerpunt 2: Toekomstbestendig voorzieningenaanbod

De afgelopen jaren werd er flink gewerkt aan het aanbod van sportvoorzieningen in de stad. Zo werd er een nieuwe sporthal gerealiseerd; de Dick van Dijkhal staat er tot in ieder geval 2030. Diverse natuurgras- en kunstgrasvelden werden gerenoveerd, waarbij op die laatste definitief niet meer gekozen werd voor rubber infill en we de ontwikkelingen in deze markt op de voet volgen. In 2022 kregen alle kunstgrasvelden voorzieningen om zoveel mogelijk te voorkomen dat infill in de directe omgeving van de velden komt. Er werd veel tijd gestoken in het op orde brengen van eigendomsafspraken met verenigingen over hun eigen accommodaties. Er bleek op het vlak van huur, recht van opstal, erfpacht en belastingen veel onduidelijk of niet goed geregeld te zijn. Hoewel er een flinke slag geslagen werd, is dat nog altijd een onderwerp dat actueel is, ook gezien de discussie rondom een 'level playing field'.

Einde 2021 werd de sportaccommodatienota [Ruimte voor sport in Gouda: een goede match!](#) vastgesteld. In de nota was veel aandacht voor het belang van sport in de openbare ruimte, voor duurzaamheid en voor binnensportaccommodaties, waarvan gesteld werd dat de gemeente streeft naar minder dertien-in-een-dozijn gymzalen. Op enkele plekken wordt daar inmiddels aan gewerkt, zoals bij de nieuwe sportzaal in Westergouwe en de nieuwe gymzaal aan de Coniferensingel.

Actie 1 (2017)

Inventarisatie van de mogelijkheden en behoefte aan gebruik van de openbare ruimte in de wijken ten behoeve van activiteiten als fietsen, wandelen, hardlopen, nordic walking en skeeleren.

Bereikt (2023)

In de beginjaren van deze beleidsperiode kreeg dit relatief weinig aandacht. Beleidsmatig werd er input geleverd voor de inhoud van de Omgevingswet, maar het was lastig om de verbinding te maken met andere beleidsterreinen binnen de gemeente. Er was bovendien nauwelijks inzicht in welke plekken geschikt zouden zijn om een sportievere invulling te geven. Tijdens COVID-19 en in aanloop naar de totstandkoming van de sportaccommodatie, veranderde dat. Er werd steeds meer buiten gesport en 'De stad als sportveld: Gouda als beweegvriendelijke stad', werd een belangrijk thema in de nota. Er kwamen steeds meer verzoeken voor plekken waar urban sports zoals calisthenics en freerunning beoefend konden worden. Inmiddels staat een aantal grote projecten op stapel, waarbij intensief met bewoners – die soms initiatiefnemer zijn – samengewerkt wordt. Bovendien zijn er tal van kleinere locaties die de komende jaren geschikt zijn voor een sportieve upgrade.

Actie 2 (2017)

Uitvoeren van een geobjectiveerde analyse van het gebruik c.q. de bezettingsgraad en de onderhoudssituatie van de sportaccommodaties en het vaststellen van eventuele knelpunten hierin (omvang financiële opgave in relatie tot de beschikbare onderhoudsbudgetten).

Bereikt (2023)

In 2019 deed het Mulier Instituut onderzoek naar de vraag naar en behoefte aan gemeentelijke sportaccommodaties. Dat deed het op basis van huidige en te verwachten bezettingscijfers. De cijfers vormden belangrijke input voor de sportaccommodatienota. De in beeld gebrachte onderhoudssituatie leidde in 2018 tot een financiële impuls. Daarmee konden deels nieuwe investeringen gedaan worden voor renovaties die al tijden op de planning stonden, maar waar onvoldoende budget voor was. Bovendien kon een inhaalslag gemaakt worden ten aanzien van achterstallig onderhoud.

Actie 3 (2017)

Vaststellen van het meerjarenperspectief voor instandhouding/renovatie, sluiting en (vervangende) nieuwbouw van gemeentelijke sportaccommodaties.

Bereikt (2023)

De meerjarenonderhoudsplanning van de gemeentelijke sportaccommodaties was de afgelopen jaren een item dat veelvuldig op de agenda stond. Met de extra middelen die in 2018 en ook in 2023 beschikbaar werden gesteld, was er meer mogelijk. Om de vereiste onderhoudsniveaus te behalen maar moeten er echter nog steeds voortdurend keuzes gemaakt worden. Tot op heden zijn er geen velden of gebouwen afgekeurd om veiligheids- of sporttechnische redenen. Het moge echter duidelijk zijn er spanning zit op de plannings, ook al omdat de prijzen van onderhoud sterk gestegen zijn en aannemers met lange wachttijden rekenen.

Actie 4 (2017)

Verdere verduurzaming van de voorzieningen met oog voor het economisch rendement en waar mogelijk gebruik makend van subsidiemogelijkheden.

Bereikt (2023)

De wens om verduurzaming heeft in de laatste jaren een grote vlucht genomen. In de grote gemeentelijke sportgebouwen zijn veel maatregelen genomen, zoals het plaatsen van zonnepanelen op de daken van Groenhovenbad, Mammoet en Zebra. In de reguliere onderhoudsplanning is budget beschikbaar voor duurzaamheidsmaatregelen, maar voor de versnellingslag die gemaakt moet worden vanwege de klimaatdoelstellingen en de sterk gestegen energiekosten, is dat budget er niet.

Speerpunt 3: Vitale verenigingen

Een sportinfrastructuur met vitale sportverenigingen is een belangrijke randvoorwaarde voor sportieve en gezonde inwoners. Sportverenigingen ondersteunen bij het vitaal worden en blijven is daarom al jarenlang een belangrijke pijler in het Goudse sportbeleid.

Wat bij de start van de sportnota niet kon worden voorzien was de impact van COVID-19 en de energieproblematiek. De meer dan 60 Goudse verenigingen werden de afgelopen jaren daarbij flink op de proef gesteld. In coronatijd hadden ze te maken met een groot aantal beperkingen en in 2022 kwam daar de energiecrisis bij, in ieder geval voor de verenigingen met een eigen accommodatie. Toch zijn er tot op heden geen verenigingen gestopt, mogelijk mede dankzij de financiële hulp die gemeente en Rijk boden.

In de sportnota zijn vijf acties omschreven. Hieronder een terugblik.

Actie 1 (2017)

De vitaliteit van de Goudse sportverenigingen wordt periodiek getoetst door middel van een uniforme vitaliteitsscan. De uitkomsten van deze scan worden gebruikt voor adviezen op maat om verenigingen te versterken en de sportparticipatie, in het bijzonder die van aandachtsgroepen, te vergroten.

Bereikt (2023)

Die [Vitaliteitsscan](#) werd in 2019 en in 2022 uitgevoerd. De resultaten zijn opgeleverd in twee rapportages. Op basis van de resultaten werden de jaarplannen van verenigingsondersteuning vastgesteld. Ingevulde scans zijn nabesproken en op basis daarvan vervolgacties opgesteld. Verenigingen hebben de 'basis' behoorlijk op orde. Er zijn vrijwel geen verenigingen met grote financiële zorgen. Wel zijn er een aantal overkoepelende uitdagingen te benoemen. Deze liggen vooral op beleidsniveau, het versterken van de bestuurlijke kracht, het structureel werven en behouden van voldoende vrijwilligers & kader, het optimaliseren van staat van en het gebruik van accommodaties en het verhogen van de inkomsten. Ook duurzaamheid wordt een steeds belangrijker thema. Daarnaast is inmiddels 80% van de verenigingen rookvrij en denken steeds meer verenigingen na over een gezond kantineaanbod.

Actie 2 (2017)

Door inzet van verenigingsondersteuning, het Vrijwilligers Informatie Punt, combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches worden verenigingen intern versterkt en wordt naar mogelijkheden gezocht om de druk op het vrijwillige kader te verlichten.

Bereikt (2023)

Wat goed ging de afgelopen jaren was dat er korte contactlijntjes waren met de meeste clubs, clubs zijn geholpen met de Goudse Sportimpuls, uitvoeringsgelden vanuit het Sportakkoord zijn ingezet en vanuit de landelijke sportservices (gelden beschikbaar vanuit het landelijke Sportakkoord) zijn ondersteuningstrajecten ingezet bij diverse clubs. Minder goed uit de verf kwam de samenwerking met het gemeentelijke Vrijwilligers Informatie Punt (VIP). Hoopgevend is de start van het traject Clubkadercoaching. Doel daarvan is verenigingskader meer pedagogische vaardigheden bijbrengen zodat het sportplezier van sporters toeneemt. Eind 2022 is gestart met een samenwerking met NOC*NSF met als doel clubondersteuning optimaal in te richten. Dit is een landelijk project waar Gouda als pilotgemeente aan deelneemt.

Actie 3 (2017)

Vitale sportverenigingen worden uitgedaagd om samen en in relatie tot het sociaal domein een bijdrage te leveren aan bredere maatschappelijke doelen (creëren van win-winsituaties)

Bereikt (2023)

De uitdagingen voor verenigingen om 'open en ondernemende' doelstellingen te formuleren en na te leven zijn groot. Er is een aantal verenigingen, vooral die met een hoge organisatiegraad, dat hierin succesvol is. Steeds meer verenigingen staan ervoor open om hun maatschappelijke rol in de stad te vergroten. Tegelijkertijd is het niet altijd duidelijk voor verenigingen waar de meerwaarde ligt om actief te zijn in het sociaal-maatschappelijk domein. Vraaggericht benaderen kan hierbij het verschil maken. In de eerste fase van de uitvoering van de sportnota is dit vormgegeven door de werkgroep sport en het sociaal domein. Veel verenigingen stellen hun aanbod beschikbaar voor inwoners die gebruik maken van de Rotterdampas, het Kindpakket of het Volwassenenfonds. Er is in toenemende mate aandacht voor inclusiviteit, aangepast sporten en verbinding met het sociaal domein, ook als bijvoorbeeld gaat om de inzet voor Oekraïners en vluchtelingen van de boot. In het speelveld hebben ook de anders georganiseerde Goudse sportaanbieders steeds meer een rol. Ook zij hebben toegang gekregen tot ondersteuning vanuit verenigingsondersteuning.

Actie 4 (2017)

Met name op de buitensportaccommodaties wordt gezocht naar mogelijkheden van verdergaande samenwerking en multifunctioneel gebruik van velden/terreinen en clubgebouwen (buurthuis van de toekomst)

Bereikt (2023)

Op deze actie zijn weinig resultaten geboekt. In coronatijd bleek medegebruik van accommodaties wel mogelijk, maar het bleef beperkt tot incidenteel gebruik. Echt gezamenlijk gebruik van bepaalde accommodaties is niet van de grond gekomen. Enerzijds omdat er geen behoefte aan leek te zijn, anderzijds omdat wet- en regelgeving snelle veranderingen in de

weg zitten. In een enkele sportaccommodatie is inmiddels wel buitenschoolse opvang gehuisvest. Ook worden veel velden gebruikt door scholen voor het bewegingsonderwijs.

Actie 5 (2017)

Faciliteren van zowel individuele verenigingen als de gezamenlijke Goudse verenigingen op het gebied van kennisuitwisseling.

Bereikt (2023)

Naast een aantal vaste onderdelen (sportcafés, sportverkiezing, sportcongres, netwerk sport en sociaal domein) worden er op reguliere basis themabijeenkomsten georganiseerd voor de Goudse sportaanbieders. Binnen projecten als Clubkadercoaching worden verenigingen meegenomen in het delen van kennis met andere geïnteresseerden. Daarnaast is er op de website van SPORT•GOUDA volop informatie te vinden over tal van onderwerpen, ook op het gebied van energie en (tot voor kort) COVID-19. Zeker in de periodes met coronabeperkingen is kennisuitwisseling erg belangrijk geweest. Clubs werden op de hoogte gehouden over de ontwikkelingen door middel van onlinebijeenkomsten. Ze konden vragen stellen aan elkaar, ontvingen nieuwsbrieven en updates en werden daar waar mogelijk hands-on geholpen. Of dit nu met mondkapjes, handgel, bewegwijzering in en rondom accommodaties of beveiligers bij de ingangen was: samen werd het mogelijk gemaakt. Bij iedere verandering in wet- en regelgeving werd dit inzichtelijk gemaakt, aangepast en gecommuniceerd. Met dat als startpunt werd iedere keer bekeken wat binnen de regelgeving wel mogelijk was en werd daarop geacteerd. De samenwerking tussen clubs, SPORT•GOUDA en verschillende gemeentelijke afdelingen was daarin erg belangrijk en verliep goed.

Speerpunt 4: Rolverdeling gemeente en SPORT•GOUDA

In 2017 was de verzakelijking van de rolverdeling tussen gemeente en SPORT•GOUDA een speerpunt in het beleid.

Daar werden twee acties aan gekoppeld.

Actie 1 en 2 (2017)

Uitvoeren van een gezamenlijke onderzoeksopdracht met als doel te komen tot een organisatorisch ontwikkelvoorstel, gericht op het nieuwe takenpakket van SPORT•GOUDA en voorzien van duidelijke financiële kaders passend bij de bestuursopdracht.

En: Verdere verzakelijking van en transparantie in de verhouding tussen de gemeente en SPORT•GOUDA op verschillende gebieden.

Bereikt (2023)

- Het bij de eerste actie genoemde traject vond al plaats ten tijde van het besluitvormingsproces rondom de sportnota en leidde tot een nieuwe dienstverleningsovereenkomst, gesloten voor de periode tot einde 2022. De samenwerking tussen gemeente (als opdrachtgever) en SPORT•GOUDA (als opdrachtnemer) is de afgelopen jaren sterk verbeterd. Er is volop ruimte voor intensief informeel contact, zonder daarbij de formele kanten van de samenwerking uit het oog te verliezen. Op bestuurlijk vlak zijn er vaste overlegmomenten waarbij kwartaal- en jaarrapportages worden besproken en vastgelegd. Ook ambtelijk zoeken partijen elkaar op vaste momenten op, en is er bovendien vrijwel dagelijks afstemming over actuele zaken.
- In 2018 stelde SPORT•GOUDA een Governance Code op en in 2018 en 2019 traden twee nieuwe leden toe tot de Raad van Commissarissen.
- In coronatijd werd een maximaal beroep gedaan op de flexibiliteit en de crisisbestendigheid van SPORT•GOUDA. Daardoor kon veel – in aangepaste vorm – toch doorgaan.
- In 2021 ontwikkelde en presenteerde SPORT•GOUDA een eigen visie op de wijze waarop zij haar opdracht zo effectief en efficiënt mogelijk uitvoert: Ons Verhaal: de hele stad als speelveld.
- In 2022 werd besloten de dienstverleningsovereenkomst per 1 januari 2023 met vijf jaar te verlengen. Dat gebeurde op basis van een evaluatie die conform afspraak medio 2021 werd opgesteld. De verlenging ging gepaard met een aantal beperkte wijzigingen (financieel - voortkomend uit eerdere besluiten, en inhoudelijk, zoals het laten vervallen van de eis een klantenplatform in te richten, voortkomend uit het traject om een sportraad op te richten).

- Behalve de coronaperiode waren er meer dossiers die meer dan gemiddelde aandacht vroegen. Het onderhouden van de accommodaties op een niveau zoals in de DVO is afgesproken stond alle jaren onder druk, ondanks dat er extra budget beschikbaar kwam. Het achterstallig onderhoud dat in de jaren voor de eerste DVO was ontstaan, heeft nog altijd invloed op de huidige staat van een groot aantal accommodaties. De zorg om het vinden van voldoende en kwalitatief geschikt personeel is er ook, met name als het gaat om buurtsportcoaches die een rol spelen in het bewegingsonderwijs. Ook het feit dat de inzet van SPORT●GOUDA bij een groot aantal nieuwe activiteiten werd gevraagd, leidde tot druk op de uitvoeringskracht van de organisatie. Zo nam SPORT●GOUDA de coördinatie van het Sportakkoord en het Preventieakkoord op zich en kreeg ze een rol in de planvorming van nieuwe sportaccommodaties en sportvoorzieningen in de openbare ruimte.

Organisatie, communicatie & financiën

Op organisatorisch vlak waren er diverse ontwikkelingen de afgelopen jaren.

- In het voorjaar van 2018 startten een nieuwe wethouder en een nieuwe beleidsadviseur op de portefeuille sport en in het najaar van 2020 was er een directeurswisseling bij SPORT●GOUDA. De samenwerking tussen gemeente en sportbedrijf is prettig, constructief en dus succesvol. Met een beleidsadviseur voor 32 uur in de week, is het de laatste jaren steeds belangrijker geworden om keuzes te maken en regie te voeren. Niet voor alles wat we zouden willen doen, is voldoende capaciteit.
- In 2022 werd de Goudse Sportraad opgericht, naar aanleiding van de motie Stem van de Sporter van einde 2018. Met SPORT●GOUDA, de Vereniging van Goudse Sportorganisaties (VGSO) en diverse andere betrokkenen werd gewerkt aan een manier waarop die 'stem van de sporter' beter gehoord zou kunnen worden. Acht Gouwenaren met een grote betrokkenheid bij sport en bewegen vormden uiteindelijk de Goudse Sportraad. De raad geeft college en gemeenteraad gevraagd en ongevraagd advies over strategische vraagstukken en bekijkt dat vanuit verschillende gezichtspunten. Niet alleen vanuit verenigingssport, maar ook vanuit bijvoorbeeld individuele sporters, bedrijfsleven, onderwijs, welzijn en gezondheidszorg. De raad heeft inmiddels haar eerste adviezen gegeven en heeft veel geïnvesteerd in haar bekendheid in Gouda en in het ophalen van informatie.
- Op verschillende vlakken werden de afgelopen jaren budgetten toegevoegd aan de in de gemeentebegroting voor sport reeds beschikbare middelen. Om de grote achterstand in onderhoud van de accommodaties weg te werken, werd in 2018 eenmalig een bedrag van 2 miljoen euro beschikbaar gesteld. Met het in 2023 gepresenteerde Bestuursakkoord Geef Gouda Door kwamen er structureel extra middelen beschikbaar voor het zwembad (€ 200.000), de binnen- en buitensportaccommodaties (€ 725.000 en € 300.000) en sportuitvoeringsbudget (€ 50.000). Bovendien werd voor 2023 een eenmalig budget van € 500.000 beschikbaar gesteld voor sport in de openbare ruimte en kwam er geld voor de periode 2023 - 2026 voor een sportaccommodatiefonds.
- Er werden sportpenningen uitgereikt aan diverse Goudse sporters die een bijzondere prestatie neerzetten op nationaal, Europees, wereld of zelfs paralympisch niveau. Aan de opening van de Dick van Dijkhal werd begin 2020 de sportverkiezing gekoppeld. We hebben nog geen goede invulling gevonden voor de wijze waarop we toekomstige sportverkiezingen willen vormgeven.
- In 2019 maakten we samen met een groot aantal partijen uit de stad een Sportakkoord. We kregen er sinds 2020 jaarlijks een bijdrage voor vanuit het Rijk en gebruikten die bijdrage voor de Sportakkoordpot. Iedereen met een goed plan voor een activiteit, initiatief of project kon een beroep doen op die pot. Met het Sportakkoord trokken we veel aandacht – ook landelijk, want we konden ons verhaal vertellen op een landelijke bijeenkomst, bij een sessie in een andere gemeente en via een artikel in het magazine van de Vereniging Sport en Gemeenten. Toen het nieuwe er eenmaal af was, bleek het wel steeds lastiger te worden het Sportakkoord veel aandacht te blijven geven. Begin 2023 liet het Rijk weten dat alle gemeenten hun sportakkoord moeten herijken om de komende jaren in aanmerking te kunnen blijven komen voor uitvoeringsbudget.

- Administratief veel invloed had de afschaffing per 1 januari 2019 van het Sportbesluit, de fiscale maatregelen waar gemeenten en stichtingen gebruik van konden maken als het ging om uitgaven gerelateerd aan sportaccommodaties. Dankzij de daarvoor in de plaats gekomen SPUK-regeling waren er gelukkig geen financiële effecten.
- Het aanvragen van rijks gelden voor de TVS-subsidies tijdens en na de coronaperiode was een arbeidsintensief proces. Gelukkig werden de aanvragen uiteindelijk allemaal gehonoreerd en konden we alle verenigingen compenseren voor wat betreft de huur.